

Afwijkende Goudse trechterpijpen uit de 18^e eeuw

Freek Mayenburg (f.j.mayenburg@caiway.nl)

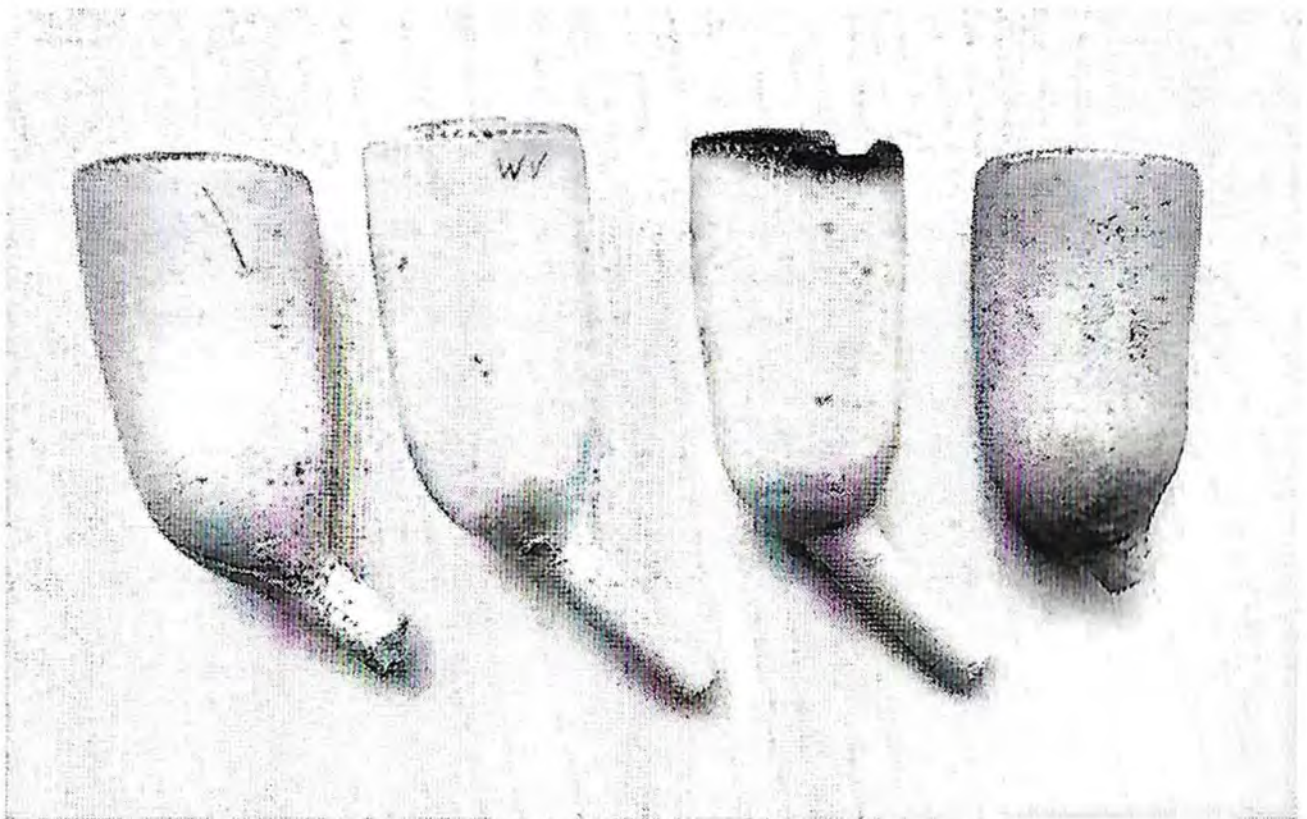
Onder de vele duizenden pijpenkoppen die in de loop der jaren in en rond de stad Gouda zijn gevonden bevindt zich een beperkt aantal afwijkende 18e eeuwse kleipijpen van het trechtertype. De kleipijpen zijn niet versierd maar wel gemerkt met een merkje dat aan de voorkant van de ketel is aangebracht met het merkstempeltje. Sommige exemplaren hebben als bijmerk het wapen van Gouda, soms met de toevoeging van de letter S.

Opvallend aan dit type kleipijp is dat bij een aantal van de pijpenkoppen die ik heb bestudeerd het midden van de ketel iets versmald is. Er zit geen hiel aan de pijp en de steel is op een bijzondere manier aan de ketel geplaatst. Ik vermoed dat de steel een behoorlijke lengte heeft gehad.

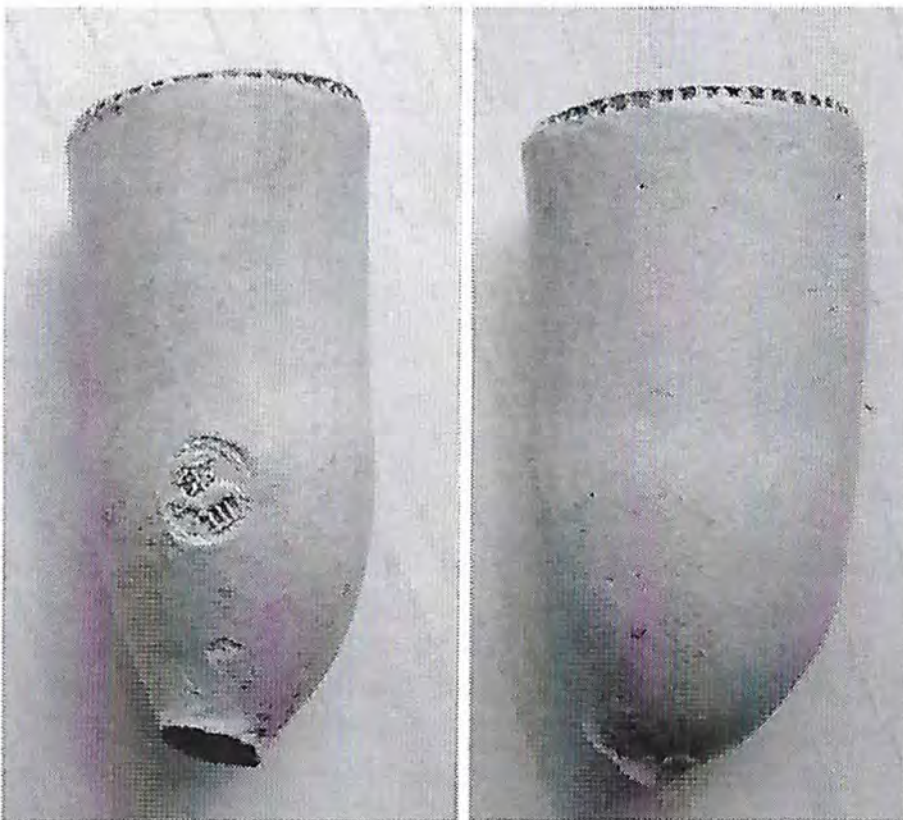

Een 15-tal midden 18e eeuwse kleipijpen van het trechtertype werden, min of meer geconcentreerd, aangetroffen op een grote stortplaats van Goudse pijpenmakers in de polder Bloemendaal te Waddinxveen (zie de eerder beschreven stort van Frans Verzijl in het PKN-nummer 15). Tien pijpen zijn gemerkt met de leeuw in de Hollandse tuin, twee met het wapen van

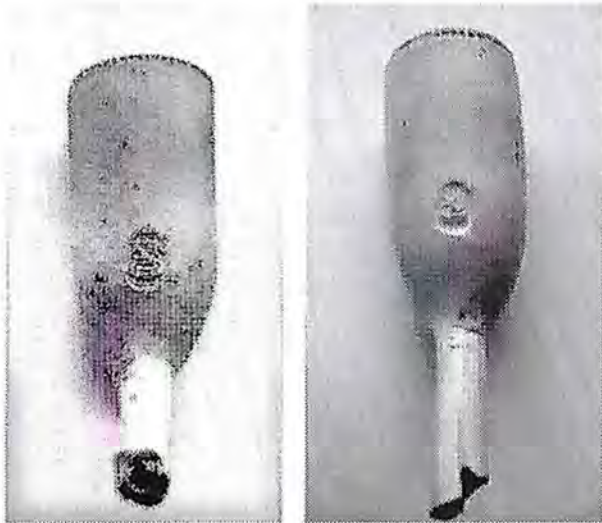
Zeeland, nog eens twee met een springend hert en één met het Lam onder de boom.

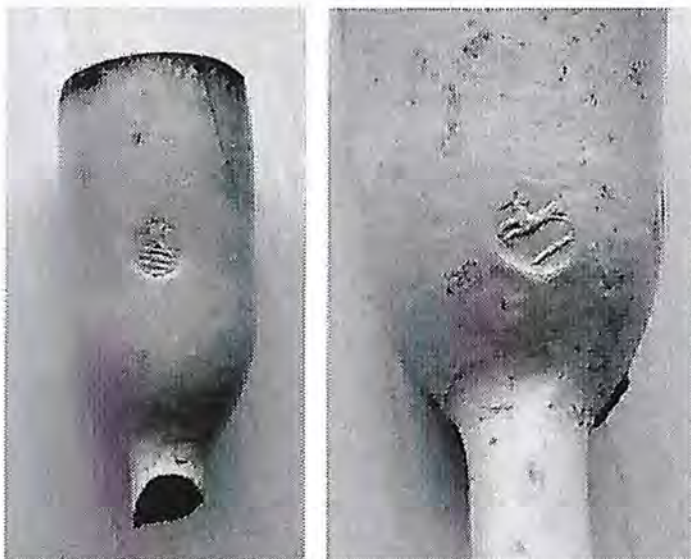
Een viertal 18e eeuwse trechterpijpen met afwijkende vorm.

Trechterpijp met als hielmerk het Lam onder de boom. Als mogelijke maker komt Pieter Versluijs (1730-1759) in aanmerking. Goed is te zien dat de ketel in het midden iets versmald is.

Twee trechterpijpen met het merk de leeuw in de Hollandse tuin. De maker is Frans Verzijl (1729-1785). De voorstelling van het merk lijkt afwijkend te zijn ten opzichte van het merk op de andere kleipijp. Maar het zou ook kunnen zijn dat het merkstempeltje wat minder diep is aangedrukt.

Links een trechterpijp met als merk het wapen van Zeeland. Hendrick Sprang (1730-1746) en Gerrit Scholten (1744-1768) hebben beiden dit merk gevoerd.

Op de rechter pijpenkop staat een springend hert. De voorstelling lijkt voor mijn gevoel eerder op een steenbok maar dat merk bestaat niet. Onderaan de ketel staat het stadswapen van Gouda met

erboven een S. De maker is de Goudse pijpenmaker Jan Vink (1730-1759) of Hendrik Bos (1739-1803).

Naschrift: Van Ruud Stam kreeg ik een berichtje dat deze trechterpijpen vermoedelijk gemaakt werden als exportproduct voor Duitsland. Dat is niet zo vreemd want we weten dat Frans Verzijl veel kleipijpen maakte die geëxporteerd werden naar Duitsland, Denemarken en Zweden. Dit trechtermodel is trouwens ook als bodemvondst aangetroffen in Duitsland, o.a. in Hamburg, maar dan niet van Goudse herkomst.

Bronnen:

- J. van der Meulen, Het Goudse pijpenmakersgeslacht Verzijl. PKN 4^e jrg. nr.15, blz. 52-70, 1981
- Piet Smiesing, Hamburg pijpen. PKN 5^e jrg. nr. 18 blz. 38-39, 1982
- zie ook: website www.groenehartvertellingen.nl